

بررسی فرم فیزیکی شهر ارومیه فشرده‌گی شهری یا پراکنش شهری؟

مهسا شکرانی

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه هنر اسلامی تبریز،
ma.shokrani@gmail.com

چکیده

یکی از موضوعات حیاتی و چالش برانگیز قرن بیست و یکم در زمینه شهرسازی، پایداری شهری، فرم شهر (فشرده‌گی/پراکنش) و حومه نشینی است. در واقع حرکتی از شهر ماشینی که موجب ناپایداری های زیست محیطی در سطح شهرها شده است، به سوی پایداری شهری. به طوری که رشد ناموزون، گسترش افقی و پراکنده رویی در شهرها به یکی از مهمترین دغدغه های مسئولین شهری تبدیل شده است. این مساله به خاطر تبعات منفی که برای شهر و اراضی و زمین های کشاورزی اطراف شهر داشته است، لزوم هدایت آگاهانه و کنترل گسترش شهرها را دوچندان کرده است.

هدف این تحقیق بررسی چگونگی توسعه شهر ارومیه در طول چندین دهه اخیر می باشد که تلاشی در راستای رسیدن به این مهم می باشد که توسعه انجام گرفته در راستای رسیدن به پایداری می باشد و یا بالعکس با گسترش این روند به ناپایداری هر چه بیشتر دامن می زند. در این پژوهش از روش های تحقیق تاریخی، توصیفی- تحلیلی و مطالعه موردی به کمک مدل آنتروپی شانون و مدل هلدرن بهره گرفته شده است. نتایج حاصله مشخص می سازد روند رشد و گسترش شهر ارومیه در ۳ دهه گذشته به ناپایداری ها دامن زده است و متناسب با نیازهای جمعیتی شهر نبوده است و باعث دست اندازی به زمین های حاصلخیز کشاورزی اطراف شهر شده است. بنابراین اتخاذ رویکردهایی برای مقابله با این فرآیند و حرکت به سوی یکپارچگی و فشرده‌گی شهری، اجتناب ناپذیر می نماید.

واژه های کلیدی: توسعه پایدار، فرم شهری، مدل های کمی، شهر ارومیه

۱- مقدمه

بخش عمده ای از گسترش افقی شهرها به این دلیل رخ می دهد که بافت موجود پاسخگوی نیازها و انتظارات جمعیت ساکن در آن نیست و اجتماع ساکن در جست و جوی محیط پاسخگوتر و مناسب تر، محیط انسان ساخت جدیدی را در شهر جدید یا حاشیه شهر موجود بنیان می نهند. بافت های تاریخی، نواحی مرکزی شهرها، پاسخگوی نیازها و انتظارات شهروندان آن نبوده و از جمعیت اصلی تهی می شود. بافتی که از لحاظ زیست محیطی، اکولوژیکی پایدار بوده اما پایداری اجتماعی و اقتصادی را از دست داده است. توسعه افقی و بی رویه شهرها در زمین های کشاورزی و طبیعی به همراه آورنده زنگ خطر و برانگیزاننده مکتب پایداری است. در اینجا است که نه تنها به تجویز نظریه هایی چون شهر فشرده برای حل مسأله پرداخته می شود بلکه باید در جست و جوی علی بود که نواحی درونی و بافت های موجود را ناکارآمد جلوه داده و انگیزه ای برای رشد و توسعه افقی شهرها می شوند. بنابراین